

В. В. Дробышева, Б. И. Герасимов. — Тамбов : Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2004. — 108 с.

10. Найден С. Н. Дифференциация показателей социального развития субъектов РФ / С. Н. Найден // Пространственная экономика. — 2010. — № 1. — С. 55-67.

11. Ишмуратов Р. Р. Оптимизация структуры промышленности по видам экономической деятельности с использованием метода анализа иерархий / Р. Р. Ишмуратов, Н. Р. Насырова // Экономический журнал. — 2012. — № 25. — С. 63-79.

12. Програма економічних реформ на 2010-2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава»

[Електронний ресурс] / Комітет з економічних реформ при Президенті України. — Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/100011212010001>

13. Галушко О. С. Міжнародний рух капіталу та глобальна фінансова криза / О. С. Галушко // Вісник економічної науки України. — 2009. — № 1. — С. 51-55.

14. Смирнова Т. Г. Оценка промышленного потенциала региона (на примере Вологодской области) [Електронний ресурс] / Т. Г. Смирнова // Современные научные исследования и инновации. — Декабрь, 2012 года. — Режим доступа : <http://www.scienceforum.ru/18812/12/19140>.

Поступила до редакції 09.04.13

© І. П. Булеєв, Н. Ю. Брюховецька, О. А. Богуцька, 2013

УДК 332.146

Ю. П. Ляшенко*

ОСОБЛИВОСТІ ПІДХОДУ ДО ОЦІНКИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ СТАРОПРОМИСЛОВИХ РЕГІОНІВ

У дослідженні розглядаються теоретико-аналітичні аспекти підходу до оцінки інноваційно-інвестиційної привабливості старопромислових регіонів. Показано, що оцінка інноваційно-інвестиційної привабливості дозволяє спрогнозувати нові можливості регіональної диверсифікованості в умовах процесу трансформації промислових старопромислових регіонів України.

Ключові слова. старопромисловий регіон, інновація, інвестиція, регіональна політика, інноваційні ризики.

В исследовании рассматриваются теоретико-аналитические аспекты подхода к оценке инновационно-инвестиционной привлекательности старопромышленных регионов. Показано, что оценка инновационно-инвестиционной привлекательности позволяет спрогнозировать новые возможности региональной диверсифицированности в условиях процесса трансформации промышленных старопромышленных регионов Украины.

Ключевые слова: старопромышленный регион, инновация, инвестиция, региональная политика, инновационные риски.

In ikiz gезeаgск Ike Ikeogelicaї anї anaiylіcaї агресїї o/Іке арргоаск Іо Іке ажеж теn Іо/in noyalіon anї inyezImenI aIIgaclіyenez o/Іке oШ iniyizlgaї gedіonз age exatіneї. II із зкомn ІкаI Ікеe уайuаlіon o/in-noyalіon anї inyezImenI aIIgaclіyenez o/Іке nem>/eaiugeз аїтот Іо рgeїicI Іке гedіonaї йіует/іcaліon in Іке ргосезз o/iniyilgaї Ігапфetaліon o/oШ iniyilgaї gedіonз o/ Шгаіne.

Кеумогїз: oїй iniyilgaї gedіon, innoyalіon, inyezImenI, gedіonaїpoїcy, innoyalіon гїзкз.

Постановка проблеми. Розвиток ринкової економіки, особливо в період трансформації господарського комплексу регіонів, особливо старопромислових, безпосередньо пов'язаний із інноваційно-маркетинговою активністю та інноваційно-інвестиційними процесами. Проблеми регіональної економіки, необхідна інноваційно-інвестиційна діяльність на рівні інтегрованих регіонів України набувають особливої в неста-

більному середовищі, адже саме інноваційно-інвестиційна діяльність є рушійною силою розвитку будь-якої економічної системи — від окремого суб'єкту господарювання до економіки регіону й країни в цілому. Актуальність досліджень пояснюється тим, що необхідна обґрунтованість інноваційно-інвестиційної привабливості регіонів, особливо старопромислових, а також розробки підходів до її оцінки.

* Ляшенко Ю. П. — асистент кафедри маркетингу, Донецький державний університет управління, м. Донецьк.

Огляд останніх праць за тематикою дослідження. Питаннями розгляду формування інноваційної та інвестиційної привабливості займаються ряд вітчизняних вчених, серед них: І. С. Благун [1], Г. А. Смоквіна і С. В. Філіпова [2], Ю. Б. Скорнякова [3], В. І. Захарченко і М. О. Акулюшина [4], К. Д. Гурова [5], А. О. Мамуль [6], Л. М. Карпенко [7].

Метою даного дослідження є виявлення особливостей підходу до оцінки інноваційно-інвестиційної привабливості підприємств старопромислових регіонів на етапі трансформації господарського комплексу регіонів.

Виклад основного матеріалу. В умовах загострення ринкової конкуренції між підприємствами за нові ринки збуту готової продукції оцінка інноваційно-інвестиційної привабливості окремого суб'єкта на регіональному рівні, що господарює, є важливим питанням при прийнятті рішення потенційним інвестором [1].

Товарні інновації являють собою ефективну оборонну реакцію підприємств на виникаючу загрозу втрати свого місця на товарних ринках, постійний тиск з боку конкурентів, виклик нових технологій, скорочення терміну придатності продуктів. Для потенційних інвесторів, у наступальному варіанті товарна інновація — це засіб використання нових можливостей збереження або завойовування конкурентної переваги за допомогою виробництва та виведення на ринок нових товарів. Таким чином, товарну інноваційну політику в умовах старопромислових регіонів, можна назвати своєрідною філософією сучасних ринкових відносин у рамках трансформації господарського комплексу регіону. Пошук джерел фінансування товарних інновацій, їх порівняльна оцінка й оптимізація структури, а також вибір конкретних механізмів інвестування, в рамках інноваційно-інвестиційної привабливості, відіграють одну з провідних ролей у забезпеченні успіху реалізації товарної інноваційної стратегії підприємств старопромислових регіонів. Систематизуючи різні підходи та визначення джерел фінансового забезпечення інноваційно-інвестиційної і маркетингово-ринкової діяльності, їх можна представити таким чином, як в таблиці 1.

В економічній літературі проблеми сутності й аналізу основних підходів до оцінки інвестиційної привабливості висвітлені в багатьох роботах. З позицій інвестора, інвестиційна привабливість розглядається як узагальнена характеристика переваг і недоліків об'єкта інвестування. При її вивченні інвестором проводиться суб'єктивна оцінка макроекономічної ситуації, що складається в тій чи іншій країні. Інвестиційна привабливість визначається досягненням компромісу інтересів інвестора

і реципієнта інвестицій. Її рівень підвищується при швидкому досягненні консенсусу між суб'єктами інноваційно-інвестиційного процесу [2; 3].

Для оцінки інвестиційної привабливості використовуються різноманітні методики, що дозволяють її визначити на макро-, галузевому, регіональному рівнях і рівні підприємства. Більшість учених дотримуються точки зору, що тільки комплексна оцінка всіх складових інвестиційного клімату країни, виявлення їх специфіки, встановлення взаємозв'язку між окремими елементами можуть сприяти створенню інвестиційно привабливого економічного середовища [4].

Виділяють два основні підходи для оцінки інвестиційної привабливості. Відповідно до першого проводиться індивідуальна оцінка параметрів інвестиційного потенціалу й інвестиційного ризику, що дозволяє найбільш повно визначити значимість даних чинників при реалізації проекту. Зокрема, пропонується проводити розрахунок показника якості інвестиційного клімату, що дасть можливість ранжувати території на наступні групи:

- найбільш сприятливі умови для розвитку інвестиційної діяльності;
- достатньо сприятливі умови;
- середні умови;
- несприятливі умови для розвитку інвестиційної діяльності [4].

Інвестиційно-інноваційна, як і будь-яка економічна діяльність об'єктивно пов'язана з ризиками. Система чинників, що характеризують інвестиційні ризики, в кінцевому результаті може бути зведена до оцінки загальних умов господарювання в економіці. Чим більше інноваційно-інвестиційна привабливість, тим менше ризик і навпаки. Економетричні дослідження підтверджують відсутність кореляційної залежності між окремими складовими поняття «інвестиційна привабливість» і розміром інвестиційного ризику. Поведінка інвесторів у кожний заданий момент часу будується на врахуванні двох груп чинників:

- розмір ринку країни-реципієнта капіталу, ресурсна забезпеченість реальної економіки;
- стан економічної кон'юнктури, законодавча база для інвестицій, політичний ризик.

Інший підхід, який застосовується для оцінки інноваційно-інвестиційної привабливості, ґрунтується на вивченні інвестором співвідношення прибутковості та ризику, а також їх взаємозв'язку. Для оцінки інвестиційної привабливості регіонів запропоновано використання п'яти груп показників.

- 1) оцінка економічного розвитку регіону в контексті інноваційної активності;
- 2) оцінка рівня розвитку інвестиційної інфраструктури;

Таблиця 1

**Джерела інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності підприємств
на базі розвитку науково-технічної активності**

Джерела фінансового забезпечення в контексті інноваційно-інвестиційної привабливості для розвитку науково-технічної активності підприємств регіону		
Традиційні	Види	Нетрадиційні
<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 5px;">Прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;">Амортизація відрахування</div>	Власні	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px;">Використання квазіінвестиційних ресурсів як джерел росту і розширення підприємства</div>
<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 5px;">Бюджетні асигнування, що виділяються на державному та регіональному рівнях</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 5px;">Кошти спеціальних позабюджетних фондів фінансування НДДКР, які створюються підприємствами і регіональними органами управління</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 5px;">Кредитні ресурси комерційних банків</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 5px;">Іноземні інвестиції СПІ</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;">Кошти від реалізації облігацій підприємства</div>		Позикові
<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 5px;">Кошти від емісії цінних паперів</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 5px;">Кошти від розміщення цінних паперів на вторинному ринку</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;">Додаткові внески в уставний фонд</div>	Залучені	

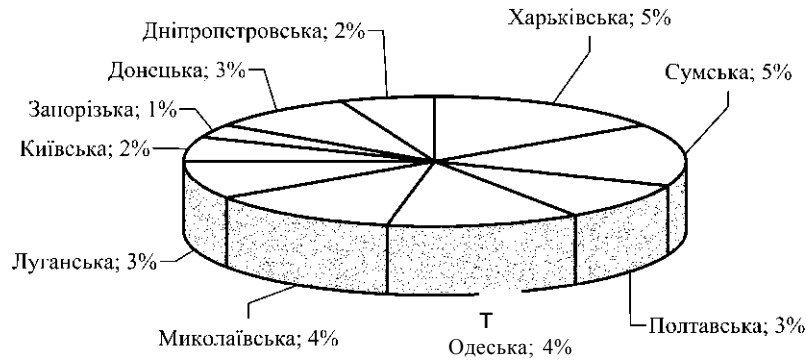

Рис. 3. Частка інноваційно-активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств за старопромисловими регіонами у 2011 р.

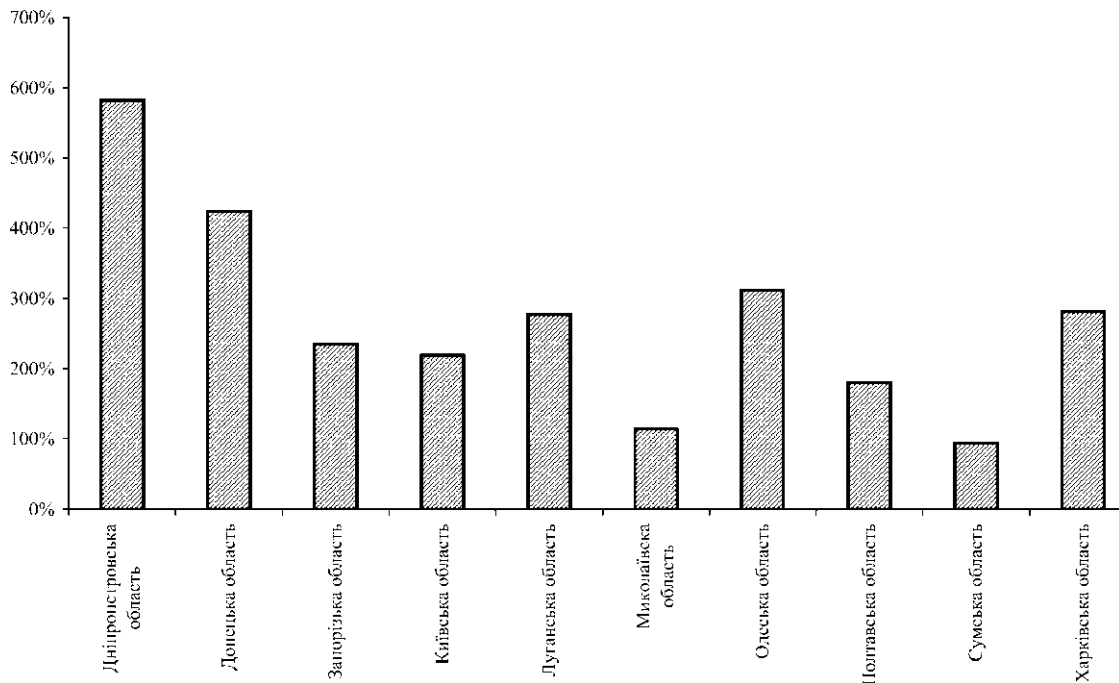

Рис. 4. Кількість діючих промислових підприємств за старопромисловими регіонами 2010р., %

Інтегральний показник економічного потенціалу розраховувався шляхом визначення часток ваги з урахуванням їхньої порівняльної значимості у формуванні даного показника. К. Д. Гурова запропонувала доповнити процедуру ранжирування регіонів із урахуванням використання їхнього потенціалу в залежності від критеріїв ефективності та ризику [6]. Вона використовувала по одному найбільш узагальнюючому і вагомому аналітичному показнику, додавши йому роль групової характеристики замість синтетичних показників. Для оцінки стану майна виробничого призначення був застосований показник оновлювання основних виробничих фондів; для рентабельності виробництва і продукції, що випускається, — коефіцієнт прибутковості реалізованої продукції, для оборотності капіталу — показник кількості оборотів вартості всіх активів, для оцінки ринкової активності регіонів — обсяг ринкового товарообігу, що приходиться на душу населення, фінансової стійкості регіонів — співвідношення

позикових і власних засобів, ліквідності — показник ліквідності балансу. Відповідно до отриманих результатів Київська, Запорізька, Харківська, Донецька, Львівська, Дніпропетровська області увійшли в групу регіонів пріоритетної інвестиційної привабливості. Результати досліджень показали, що в середньому ефективність інвестицій у цій групі регіонів на 35-40 % вища, ніж у середньому по країні. При визначенні регіонів пріоритетного інвестування іноземні інвестори також враховують транспортно-географічне положення, рівень інституціонального розвитку регіону, що також повинен враховуватися у вигляді узагальнюючих показників при проведенні рейтингів [7].

У рейтингу інвестиційної привабливості регіонів, у якому застосовувалася математична модель і методика обробки статистичного матеріалу «Інститут реформ», була зроблена спроба використовувати як найважливіші фактори економічного розвитку регіону показники ринкової та фінансової інфраструктури, стану людських ресурсів.

Розрахунок загального рейтингу інвестиційної привабливості областей України включав розрахунок стандартизованих значень (балів) кожного з показників по регіонах; на основі формули середнього арифметичного стандартизованих значень визначався загальний рейтинг регіону як середнє зазначення часткових рейтингів по групах. Лідером рейтингу став Київ, який став лідером у кожній групі показників із істотним відривом від інших областей. По групі показників рівня розвитку фінансової інфраструктури столиця у 2 рази перевищила інші області — «лідерів». У Києві знаходиться найбільша кількість компаній-емітентів (22 одиниці). Друге місце в рейтингу посіла Донецька область. Економіка області є лідером у країні за обсягами промислового виробництва, у структурі якого чорна металургія дорівнює 53,5 відсотка. Донецька область є найбільшим експортером серед регіонів України — 20 % відносно середнього показника в Україні. Важливими факторами інвестиційного клімату Донецької області є території пріоритетного розвитку зі спеціальним режимом інвестиційної діяльності та спеціальні економічні зони «Донецьк» і «Азов». Третє місце рейтингу посів також регіон із розвинутою важкою промисловістю — Дніпропетровська область. Чорна металургія складає 67,3 % загального обсягу промислової продукції в регіоні. Ступінь розвитку ринкової інфраструктури визначається низьким рівнем розвитку Дніпропетровської області.

Оцінка інвестиційної привабливості регіонів України відкриває нові можливості регіональної диверсифікованості для вітчизняних і іноземних інвесторів, підвищує гарантію вкладена коштів іноземних інвесторів в інвестиційні та інноваційні проекти [8].

Аналіз наведених методик оцінки інвестиційної привабливості продемонстрував необхідність удосконалювання способів статистичного збору інформації, застосування загальних критеріїв оцінки і сучасних методик оцінки з метою одержання об'єктивної інформації. Застосовувані показники повинні відбивати стан і результати діяльності суб'єкта; бути актуальними, компактними, динамічними, прогнозованими і порівняними при проведенні комплексної рейтингової оцінки економічного суб'єкта. У рамках пропонованого загального підходу використання інституту інвестиційної привабливості представляється доцільним активізувати діяльність організацій, що виконують функції інвестиційної оцінки економіки, з метою її спрощення. Враховуючи відсутність в Україні агентства, здатного забезпечити якісний аналіз усіх суб'єктів господарської діяльності на основі єдиної бази даних і уніфікованої методики, вважаємо доцільним

створення великої рейтингової структури. Вона не повинна залежати від впливу державних органів і зацікавлених осіб, насамперед замовників, діяльність буде спрямована на створення єдиної бази даних і використання методики оцінки інноваційно-інвестиційної привабливості старо-промислових регіонів.

Висновок. Таким чином щодо регіонального розвитку промислового комплексу України в цілому можна зазначити, що:

— в країні існує велика різниця у розвитку промисловості по регіонах;

— найбільша питома вага (приблизно 40 %) займають регіони зі середнім рівнем індустріального розвитку;

— економіку більшості регіонів України визначають одна-дві галузі, які являються сировинними або які виробляють не кінцевий продукт;

— у восьми регіонах країни промислова діяльність має ресурсно-сировинну направленість, причому доля цих регіонів у промисловому комплексі України складає 60 %;

— за останні 4 роки результати діяльності промислового комплексу України через світову фінансову кризу та інші внутрішні причини суттєво погіршилися.

Найбільший розвиток отримали галузі, орієнтовані на внутрішній ринок.

Негативні тенденції в розвитку промисловості регіонів України останніх років показали, що економіка промисловості країни багато в чому залежить від ситуації на зовнішніх ринках. Необхідно переглядати політику розвитку промисловості, спрямовану на розвиток галузей, які виробляють кінцевий продукт, із більшою орієнтацією на ринок України. У зв'язку з цим все більшу актуальність має розробка економічно грамотних, науково-обґрунтованих програм розвитку регіонів країни та покращення інвестиційної привабливості регіонів.

Література

1. Благун І. С. Моделювання стратегій розвитку регіонів / І. С. Благун, О. О. Солтисік // Регіональна економіка. — 2004. — № 4. — С. 105-115.
2. Смоквіна Г. А. Політика інноваційно-інвестиційного розвитку регіону в умовах ринкових трансформацій: структурний підхід : монографія / Г. А. Смоквіна, С. В. Філіпова ; ОНПУ. — Одеса : Букаєв В. В., 2008. — 74 с.
3. Скорнякова Ю. Б. Інвестиційний проект: сутність, склад учасників та джерела фінансування / Ю. Б. Скорнякова // Наука і економіка. — 2010. — № 2 (18). — С. 83-90.
4. Захарченко В. І. Динаміка інвестиційно-інноваційних процесів у нестабільному середовищі

щі : монографія / В. І. Захарченко, М. О. Акулюшина. — Херсон : Олді-плюс, 2013. — 212 с.

5. Долішний М. І. Регіональна економіка на рубіжі ХХ-ХХІ століть: нові пріоритети : монографія / М. І. Долішний — К. : Наукова думка, 2006. — 511 с.

6. Гурова К. Д. ^кономическая реформа (некоторые аспекты) / К. Д. Гурова. — Харьков : Фолио, 2000. — 388 с.

7. Мамуль А. О. Нові методичні підходи до аналізу інвестиційної привабливості регіонів / А. О. Мамуль, Т. А. Чернявська // Вісник економічної науки України. — 2005. — № 1 (7). — С. 83-89.

8. Карпенко Л. М. Стратегічні орієнтири активізації інноваційно-інвестиційної діяльності Одеського регіону / Л. М. Карпенко // Вісник соціально-економічних досліджень. — 2012. — № 1 (44). — С. 55-63.

Поступила до редакції 09.04.13

© Ю. П. Ляшенко, 2013

УДК 332

*Н. В. Шумакова**
*О. В. Гуджан***

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Визначено проблеми практичного втілення методик оцінки організаційного потенціалу та реалізації заходів щодо підвищення його ефективного використання на рівні регіону. Обґрунтовано основні принципи взаємодії елементів організаційного потенціалу та визначено послідовність етапів, дотримання яких дозволяє здійснити об'єктивну оцінку управління підвідомчою територією.

Ключові слова: потенціал, регіон, елементи, механізм, розвиток.

Определены проблемы практического внедрения методик оценки организационного потенциала и реализации мероприятий по повышению его ^ффективного использования на уровне региона. Обоснованы основные принципы взаимодействия ^лементов организационного потенциала и определена последовательность этапов, соблюдение которых позволяет осуществить объективную оценку управления подведомственной территорией.

Ключевые слова: потенциал, регион, элементы, механизм, развитие.

The problems of practical implementation of methods of organizational potential assessment and implementation of measures aimed at increasing its effective use at the regional level are determined. The main principles of interaction of organizational potential elements and the sequence of stages, compliance with which allows for an objective assessment of management of the subordinate territory, are substantiated.

Keywords: potential, region, elements, mechanism, development.

Постановка проблеми. Сучасний стан регіонів обумовлює наявність дієвого механізму організації соціально-економічного розвитку суспільства на даній території. Важливу роль в процесі організації суспільного життя території, її соціального та економічного розвитку займає ефективність організаційно-управлінського потенціалу регіону.

На сьогодні загальноприйнятою є точка зору на розвиток територій в ринкових умовах, яка міститься в тому, що сучасний ринок має діючий механізм саморегулювання, але можливості цього механізму не безмежні. У реальному житті часто виникають проблеми, коли обмежені суспільні

ресурси використовуються у нерациональний спосіб, що, в свою чергу, не дає можливості досягти максимальних для суспільства корисних результатів.

Аналіз останніх досліджень. Актуальні дослідження проблем функціонування організаційного потенціалу розглянуто в роботах таких вчених, як В. Авдєєнко, А. Балацький, В. Вишневський, В. Ю. Донець, Б. З. Мільнер, В. Б. Іванов, В. М. Гончаров, М. Мескон, Дж. Р. Костер та інші.

На теперішній час невирішеними залишаються питання практичного втілення методик оцінки організаційного потенціалу та реаліза-

* Шумакова Н. В. — науковий співробітник Луганської філії Інституту економіко-правових досліджень НАН України.

** Гуджан О. В. — аспірантка Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, м. Луганськ.